

Od tajništva Socialne Matice je prejel naš urednik to-le pismo:

»Ze od prvga začetka, ko se je ustanovilo v Gorici društvo Socialna Matica, se je za njo posebno zanimalo učiteljstvo vseh slovenskih dežel. O svoji vnemi in požrtvovalnosti je dalo najboljši dokaz s tem, da se je v velikem številu vpisalo v društvo in članarino točno plačalo brez izjem; poleg tega pa nam je nabralo tudi največ članov med razumništvom na deželi. Želeli bi bilo, da bi v tem svojem hvalevrednem delu vztrajalo in tako pripomoglo društvu, da doseže svoj plemeniti namen. Osobito sedaj, ko so knjige Socialne Matice izišle, bo gg. učiteljem lažje pripraviti svojo okolico o važnosti ciljev, ki jih zasleduje društvo. — Letna članarina znaša 5 K; za učiteljstvo in dijaštvo, delavske in kmetijske sloje pa le 3 K, za kar dobe člani vsako leto društvene publikacije. — Usojamo se obrniti do Vas, blagorodni gospod, z uljudno prošnjo, da bi blagovolili v zgoraj omenjenem smislu poročati v »Učit. Tovarišu«. Ponavljamo, da zasluži učiteljstvo za usluge, ki nam jih je izkazalo s požrtvovalno pomočjo, našo izredno hvaležnost.«

Objavljamo dobesedno to pismo, ki kaže samo učiteljstvu pot do nadaljnjega dela v imenu napredka in kulture!

Kdor opravičuje hudobnega in kdor pogublja pravičnega — oba sta gnusoba pred Bogom. (Preg. 17, 15.)

Politiški pregled.

* **Sklicanje deželnih zborov.** Vlada namerava takoj po Veliki noči sklicati celo vrsto deželni zborov k zasedanju, med njimi kranjskega in najbrž tudi goriškega.

* **Novo vojaške zahteve.** V političkih krogih zatrjujejo, da bo vojna uprava v delegacijah zahtevala med drugim tudi nove kredite v znesku 240 milijonov kron za nabavo štirih novih dreadnoughtov.

* **Laške zahteve.** Laški listi v kraljestvu pišejo, da Italija spričo sestanka ministra di San Giuliano z grofom Berchtoldom zahteva, da mora Jadransko morje imeti zgolj avstrijsko-laški značaj, to je, da Slovani ob njem ne smejo eksistirati ali vsaj nobenih političnih pravic imeti. Lahki niso zadovoljni samo z laško fakulteto, marveč hočejo, da se ves sistem v avstrijskem Primorju izpremeni. Da Avstrijo uplaši, piše »Stampa«, da dobivajo slovenske banke v Trstu denar iz Rusije! Ireducentno denuncira!

* **Časovno napredovanje častnikov in izboljšanje položaja.** Kakor zatrjujejo, pripravljajo vojaška uprava temeljito reformo napredovalnih razmer pri armadi in izboljšanje gnotnega stanja vojaških umirovlencev. Predvsem se bo določilo, da naj častniki dosežejo višja poveljna mesta že v najbližjem imenovalnem terminu. To bo predvsem na korist polkovnikom-brigadirjem, ki bodo že meseca maja imenovani za generalne majorje. Častnikom se bodo plače zvišale in zagotovil časovni avanzma.

* **Vojne priprave na Francoskem in Ruskem.** Francoska zbornica je obravnavala zakonski načrt, ki dovoljuje vojnemu in mornariškemu ministru izdajati dve milijardi frankov, ki naj se porabijo za narodno obrambo. Za 2000 milijonov se gotovo da marsikaj nakupiti in reformirati. — Kakor poročajo listi, misli Rusija poleg peštvu posebno povečati konjenico. V kratkem se ustanovi 19 novih kavalerijskih polkov. Pri artiljeriji se poviša v vsakem koru število topov od 108 na 144. V okrajih Varšava in Vilna ob avstrijsko-nemški meji se ustanovi po en kor na novo. — Kulturna Evropa!

Bratje, stojte torej trdno in držite se izročil, ki ste se jih naučili ali po govorniku ali po našem listu! (II. Tes. 2, 14.)

Obrambni vestnik.

= »Impertinentna mistifikacija.« V članku, ki ga je v zadnji naši številki na uvodnem mestu objavil tov. Jelenc, stoji tudi stavek: »Seveda programa, ki ga nam sestavlja sedaj dr. Tuma v Gorici in podpisuje tov. Hreščak — jaz ne vem, če je res, tržaška »Edinost« trdi tako — Zaveza nima in ji ga tudi ni treba.« — Ta stavek, ki od strani Jelenca nasproti tov. Hreščaku temu poslednjemu ne očita nič tega, kar mu je očital tržaški list, temveč z negacijo celo izpodbija trditev, je tov. Hreščaka razburil tako, da je napisal na Jelenčev naslov v »Zarji« z dne 8. aprila t. l. (št. 826) odprto pismo, ki je tako osebno in žaljivo, da ga moramo zavrniti z vso odločnostjo, poudarjajoč, da v tem tonu naša polemika ne sme iti naprej! »Začeli ste lepo počasi z zavijanjem in podtikanjem in dospeli ste v razmeroma kratkem času do rekorda — do impertinentne mistifikacije. Vidi se, da ste v svo-

jem elementu.« — »Način boja ... je nevyreden poštenih ljudi, je revolverski.« — »Zdi se, da je nesramnost združena pri Vas z nezadovoljno mero poguma.« — »Jaz pa dvomim, g. Jelenc, da bi Zavezi koristolista Vaša intinost z lažnivo dvojico J. C-em in Edinostjo.« — Kdor pozna tov. Jelenca, kdor je prebral njegov članek in kdor ve, da je provzročil to polemiko tov. Hreščak s svojim člankom v »Naših Zapiskih«, ki samo pavšalno sumničijo in vsevprek žalijo in natolčujejo, ta mora priznati, da je šel Hreščak s svojim odprtim pismom daleč preko meje dopustnosti in dostojnosti. Mi tako pisavo obsojamo, a je z enako kvaliteto ne moremo zavrčati. — Kaj ukrene tov. Jelenc v obrambo tako kruto žaljene svoje osebne časti, nam ni znano. Mi proti takemu načinu sedaj zgolj osebnega boja samo protestujemo! Dosežen je rekord nesvarnosti — »Slovenec« in »Domoljub« sta potisnjena v ozadje!

= **Pomanjkanje učiteljstva na Srb-skem.** Poročali smo že, da rabijo 800 ljudskoškolskih učiteljev in učiteljic na Srb-skem že sedaj, za popolno uredbo ljudskega šolstva pa bo treba vsega skupaj do 1400 učnih oseb. Iz inozemstva se je priglasilo mnogo učiteljev, toda težave jim dela srbski jezik. Kakor poroča »Srbska korespondenca«, ustanovi srbska vlada v Belgradu in tudi v drugih večjih mestih posebne tečaje, da si v njih pridobi izvensrbsko učiteljstvo potrebno kvalifikacijo. »Gorenjec« že poroča, da so šli na Srbsko štirje liberalni učitelji. K temu pa še pristavlja, da jih ni prav nič škoda; sploh bi mu bilo najljubše, da gredo iz kranjske dežele vsi napredni učitelji, češ: »Bo vsaj mir pred njimi!« Temu nasproti pravi jako umestno »Sava«: »No, tako hitro se to še ne bo zgodilo. Napredno učiteljstvo želi ostati še v prihodnje na kranjskih tleh, ker je namreč prav sedaj treba odločnih moč, ki imajo pogum, da se postavijo trdno v bran klerikalni izprijenosti, ki žuga z nasilno korupcijo okuziti ves slovenski narod. Pač pa se čuje, da namerava iti nekaj krščansko mislečih učiteljic na Srbsko, ker je njih število tako naraslo, da v doglednem času pri vsi svoji zunanji pobožnosti ne bodo dobile še tako kmalu zaželenih učnih mest. Šefredakter »Gorenjca« dobro pozna svoje ljudi. Kot globoko veren mož se je baje ponudil, da jih spremi na srbska tla. Zdi se mu, da bi bilo vendarle možno, da zamenjajo sčasoma v srbski službi svoje rimsko katoličanstvo in izstopijo iz katoliške vere. Čisto prav je, če pridejo vse te izseljenke pozneje zopet nazaj na slovenska tla. Glavno pri tej izselitvi bi pravzaprav bilo, da ostane stalno v Srbiji »Gorenjčev« šefredakter Ant. Koblar. Bo vsaj mir pred njim!«

Veliko bolje je, ne obetati kakor po obljubi obljubljenega ne dati. (Pridig. 5, 4.)

Kranjske vesti.

—r— **Kranjski deželni zbor.** Na zadnji seji deželnega odbora je poročal deželni glavar, da se vrši pomladansko zasedanje deželnega zbora šele potem, ko bo deželni odbor z naučno upravo popolnoma na čistem glede na novi šolski zakon, ki ga bo treba precej ublažiti. Vendar se bo zadeva kar najbolj pospešila, da ne bo treba učiteljstvu predolgo čakati na regulacijo plač.

—r— **Oddaja služb.** Zadnjič smo poročali, da je nadučiteljsko mesto na novo ustanovljeni šoli v Mostah pri Ljubljani že oddano Janku Gradu iz Košane. Danes poročamo, da je mesto na II. mestni v Ljubljani tudi že oddano in sicer ga dobi Fran Petrič iz Naklega. — Zakaj sploh službe razpisujejo? Zato, da mečejo učitelji krone za kolke stran, ko bi jih lahko porabili za kruh. Živela pravičnost!

—r— **O pokojnem tovarišu Mihaelu Mežanu,** ki smo o njem priobčili nekrolog v predzadnji številki svojega lista, nam piše njegov prijatelj in sošolec: »Bil je moj sošolec. Živo se še spominjam, kako kolegialno smo delovali l. 1884. tedanji četrtoletniki. — Rajnki Mežan je bil podjetna in neustrašna duša, ki nas je potegnil pri pokojnem ravnatelju Blažu Hrovatu iz marsikaterih neprilike. — Odkar je služboval, je bil vedno zvest naročnik »Učiteljskega Tovariša«. In še mesec pred smrtjo (februarja) je plačal naročnino za polovico tekočega leta. Bil je neomajen, kremenit značaj, ki ga ne bi premaknila nobena sila: sijajen zglede napredne učiteljske zavednosti! Bodi mu ohranjen najboljši spomin!«

—r— **Iz učiteljske službe.** Namesto obolele učiteljice Antonije Virkove pride na deklisško ljudsko šolo v Ribnici kot supletinja učiteljica Josipina Obermannova. Namesto iz učiteljske službe izstopivšega učiteljskega suplenta Feliksa Zalokarja pride na ljudsko šolo v Banjaloki suplirat učiteljica Marija Urbančičeva. — Učitelj-

ski suplent Franc Vončina je imenovan za provizoričnega učitelja v Zireh.

—r— **Na obrtni šoli v Ljubljani** je strokovni učitelj Ivan Tavčar imenovan za c. kr. učitelja v X. činovnem razredu.

—r— **Razpis učiteljskih služb.** Učno mesto za učiteljico na petrazrednici v Postojni do 15. aprila. — Učno mesto za učitelja na enorazrednici na Gočah do 12. aprila (Postojna). — Nadučiteljska služba na dvorazrednici v Dol. Zemonu do 15. aprila (Postojna). — Nadučiteljsko mesto v Zireh do 12. aprila (Logatec).

Gospod ne bo štel za nedolžnega tistega, ki bo imenoval po nemarnem njegovemu imenu. (II. Mojz. 20, 7.)

Štajerske vesti.

† Ivan Strelec.

Ne nadoma je došla dne 9. t. m. iz Maribora vest, da je umrl tovariš Ivan Strelec, nadučitelj pri Sv. Andražu v Slov. goricah, ko se je mudil pri profesorju dr. L. Pivku. — Tovariša Strelca je pobrala smrt v najlepši moški dobi. Izgubili smo z njim zavednega, delavnega tovariša, ki je služil šoli in narodu z vso iskrenostjo in ljubeznijo. Pred leti je bil tudi upravni odbornik Zaveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev, v kateri lastnosti je z živahno delavnostjo pospeševal koristi naprednega slovenskega učiteljstva. — Bodi značajnemu slovenskemu učitelju v naših srcih ohranjen neminljiv spomin!

—r— **Osemdesetletnico** svojega rojstva je obhajal dne 1. aprila t. l. naš bivši tovariš, nadučitelj v p. Filip Koderman v Bočni pri Gornjem gradu. Ker je omenjeni jubilar služboval na ljudskoškolskem polju celih 45 let, zasluži, da se ga spominjamo nekoliko natančneje. — Filip Koderman je bil rojen 1. aprila 1834 v Št. Lovrencu na Dravskem polju, kjer je obiskoval tudi domačo ljudsko šolo. Nato je šel 1 leto v realno in potem v pripravniški tečaj v Maribor. Leta 1852. je bil poklican kot podučitelj v domačijo Št. Lovrenc in dve leti pozneje pa je odšel v Slivnico pri Mariboru. L. 1856. je napravil izkušnjo usposobljenosti v Gradcu in bil potem nastavljen kot šolski provizor v Zrečah pri Konjicah. Tri leta pozneje je došel v enaki lastnosti na Frankolovo pri Celju, kjer je postal l. 1865. def. učitelj. Istotam je bil imenovan l. 1875. za nadučitelja in deloval kot tak do l. 1897., nakar je stopil v prezasluzeni pokoj. — V svojem delovanju je tov. Koderman vzgojil in poslal v srednje šole več dandanes obče znanih moč; naj se tukaj omenja samo njegov bivši učenec in sedanjí profesor Anton Bezenšek v Sofiji. — Da ni bil Koderman samo izvrsten učitelj med šolskimi stenami, marveč tudi marljiv stanovski organizator, nam dokazuje to, da je baš on v zvezi s tov. Vučnikom in Zdoškom ustanovil prvo slov. učiteljsko društvo na Spod. Štajerskem s sedežem v Celju. Splošno zaupanje njegovih sodobnih kolegov pa izpričuje 20letno zastopstvo okr. učiteljstva v celjskem okr. šol. svetu. — Tudi med kmetijskim ljudstvom je deloval tov. Koderman jako marljivo. Bil je eno dobo župan v Frankolovem in istotam tudi občinski tajnik 23 let; kot organist je pa bil skupno 52 let. — Za svoje vsestransko delovanje je dobil tovariš Koderman sledeča odlikovanja sreb. zaslužni križec s krono, častno občanstvo na Frankolovem, kolajno za 40letno zvesto službovanje ter srebrno kolajno za povzdigo kmetijstva od c. kr. štajer. kmet. družbe. — Sedaj živi tov. Koderman na duhu in telesu še popolnoma čil pri svoje hčeri Josipini, učiteljici v Bočni; njegov sin Karel je pa pred kratkim odprl odvetniško pisarno v Mariboru. — Vrlemo tovarišu, neumornemu delavcu in jeklenemu značaju Filipu Kodermanu naše najpresrečnejše čestitke! Čvrsto naprej do devetdesetletnice! Na zdar!

—r— **Na mariborski kmetijski šoli** se vrši od 4. do 6. maja poučni tečaj o zelenjadarstvu, od 4. do 9. maja pa o pridelovanju krme.

—r— **40 let učitelj.** Učitelj Henrik Hribnik v Zgornji Rečici pri Laškem je dobil častno svetinjo za 40letno službovanje.

—r— **Deželni šolski svet** je imenoval na zadnji svoji seji Ivanko Straškovo za definitivno učiteljico v Globokem in Ano Matkovo za definitivno učiteljico v Kapelah pri Brezicah.

—r— **Deželni šolski svet** je nastavlil Ludomilo Moričevu za učiteljico ročnih del v Št. Petru pod Sv. Goricami, Dorico Debelakovo za učiteljico v Šmarju, Leona Dimnika za učitelja v Ponikvi ob Južni železnici in Mateja Zgajnerja za nadučitelja v Blagovini. — Definitivno so nastavljene učiteljica Tonika Zieglerjeva v Ljubčnem, Marija Wudlerjeva in Vranskem Marija Rapočeva pri Sv. Urbanu, Marija Arnuševa v Trbovljah; def. učitelj v Loki

Robert Senica je imenovan za nadučitelja in prov. učitelj Vinko Požar je imenovan za def. učitelja na Ptujski gori. V stalen pokoj je stopila začasna vpokojena učiteljica Marija Topolnikova.

—r— **Društvo »Selbsthilfe der Lehrerschaft Steiermarks«.** Odbor naznanja; Člana Marija Nepel in Franc Silberschneider sta dne 22. februarja, oziroma 5. marca t. l. umrla. Donesek za ta 121. in 122. smrtni slučaj mora biti plačan tekom enega meseca.

—r— **Geograf Fran Steiner** pojde v Albanijo. Graški listi poročajo, da bo avstrijska akademija znanosti dala Steinerju iz Gradca 5000 K, zemljepisno društvo pa 1000 K, da pojde v Albanijo študirat tamšnje topografske kuriozitet.

—r— **Umrl je** v Gradcu vpokojeni ravnatelj brnske gimnazije vladni svetnik Julij Wallner, ki je pred leti dlje časa služboval na ljubljanski gimnaziji.

—r— **Umrl je** v Vurbergu učitelj Alojzij Žiher. — V Peklu pri Poljčanah je umrl vpokojeni nadučitelj Simon Kropelj, star 76 let. R. i. p.!

—r— **Blaž Ambrožič.** Dne 21. t. m. je umrl v Gradcu bivši okrajni šolski nadzornik, Blaž Ambrožič, v 73. letu svoje dobe. Pokojnik je mnogo časa služboval med nami Slovenci na Spodnjem Štajerskem. Rajnki Ambrožič je bil rodom Kranjec, doma v Železnikih na Gorenjskem. Prva njegova služba je bila v Vipavi. Potem je prišel v Lipnico na Štajersko ter od tod kot okrajni šolski nadzornik za politički okraj Celje. Tu je služboval nad 20 let in ne ravno v dobrobit slovenskemu šolstvu. — Mož je bil birokrat in velik — nemčevalec. Narodne učitelje je preganjal do skrajnosti ter jim škodoval, kjer in kolikor je mogel. Ko je okrajno nadzorništvu opustil, so ga poklicali k dež. šolskemu svetu v Gradec, kjer je potem ostal do svoje vpokojitve, ki se je izvršila komaj pred par leti. A tudi tu je rajnki Blaž — poznal je dobro razmere na slovenskem Štajerskem — značajne slovenske učitelje dosledno okrcaval in primerno »priporočal«. Imel je namreč celo krdelo kreatur, ki so mu hodili o vsem možnem »raportirat« v Gradec. Tudi to je minilo ... N. p. v. m.!

Proklet bodi podpihovalc in dvojezičnik; zakaj med mnogimi, ki v miru žive, napravi zmešnjave. (Sir. 28, 15.)

Tržaške vesti.

—r— **»Stari« in »mladi« med učiteljstvom v Trstu in »Kranjci«.** »Slovenec« z dne 7. aprila t. l. piše: »Tržaško slovensko učiteljstvo se prepira že dalj časa. Starejši učitelji bi radi nosili vse mogoče časti in dobičke politične stranke, a delati se jim več ne zljubi. Mlajši pa nočejo biti samo s tem zadovoljni, da bi starejši samo komandirali, zato zahtevajo mlajši zraven dolžnosti tudi pravic in časti. Razume se, da uporabljajo starejši učitelji to priliko in udrihajo zlasti po onih mlajših, ki so prišli s Kranjskega in katerim narodno delo posbno ne diši.« — Slovencem moramo konstatirati, da je »Slovenec« poročevalec — pa rajši je posvečen ali neposvečen! — poleg zlobnosti tudi jako netočno informiran o razmerah med učiteljstvom v Trstu. Povedati moramo, da se učiteljstvo med seboj sploh ne »prepira«. Prepričani smo, da na papirju tržaška »Edinost«, ki se je v znamenju edinstvi spravila nad novega predsednika Učit. društva tov. Kleinmayerja in ga pričela napadati glede njegovih zasebnih naziranj, ki jih pa do sedaj še ni izkušal vsiliti Učiteljskemu društvu. Nam je namreč znano, da se je tov. Kleinmayer v Učit. društvu na seji sam izrekel za narodno delo, a vendar v tisti obliki, ki jo tudi mi podpiramo in stremimo za njo; da je naše narodno delo izvrševano po lastni volji in ne ukazovano. Drugič, da se naše narodno delo vrši na stanovski podlagi. To pač smemo zahtevati! Kar se pa tiče izprememb odbora to odobravajo tudi »stari«, da so se tradicije že preveč ukoreninile v društvu, in sami radi prepuste »mladim« da delajo. Sploh pa »stari« in »mladi« ni bilo, dokler jih ni »Edinost« naredila s tem, da je pričela drezati v interne zadeve društva. Seveda, nad učiteljstvom ima vsakdo pravico! Mnogo pre nagljejega je bilo, ko je »Edinost« pričela identifikirati kraške »mlade« s tržaškimi »mladimi« in je slednje pričela nazivati »učiteljske socialistične novostrujarje«. Daleko je potreba ločiti »kraško delovanje« v Zavezi od gibanja tržaških »mladih« v lokalnem društvu; sploh pa ni smeti jih istovetiti z njimi. V tem oziru je »Edinost« grešila v širjenju napačnega javnega mnenja in je tov. Kleinmayerja — tako ali tako! — vtaknila pod napačno streho. O časteh pa ni govora, saj smo klerikalci po svojem političkem prepričanju v privatnem življenju, v organizaciji pa sploh političko prepričanje ne